

Nieuwe concepteindtermen moderne vreemde talen in de praktijk

‘Niet: het moet, maar: we mogen’

Leraren Spaans Birgit Koolen en Daniëlle Siems van het Pax Christi College staan op dinsdagmiddagen niet voor de klas. Ze zijn dan, in het kader van hun deelname aan de fase van beproeven, druk bezig om lessen te ontwerpen en te reflecteren op de nieuwe conceptexamenprogramma's Spaans. 'Die extra tijd is echt een cadeautje', zegt Koolen. 'Normaal ontwikkel je een les, gebruik je het en ga je door. Nu kunnen we samen verdiepen en bijstellen.'

Het Pax Christi College in Druten is een van de scholen die meedoen aan de landelijke fase van beproeven van de nieuwe conceptexamenprogramma's moderne vreemde talen, in hun geval Spaans. Die fase volgt op een intensief ontwikkeltraject van zo'n twee jaar, waarin binnen de vakvernieuwingscommissie moderne vreemde talen conceptexamen-

programma's zijn ontwikkeld voor vmbo, havo en vwo (zie kader). Daarmee is de eerste ontwikkelfase afgerond en ligt de focus nu op de praktijk: zijn de ontwikkelde concepteindtermen begrijpelijk, bruikbaar en uitvoerbaar in de klas?

Volgens Loes Groen, curriculumontwikkelaar bij SLO, is dat precies waar deze fase voor bedoeld is. 'Scholen kennis laten maken met de nieuwe conceptexamenprogramma's en laten ervaren of ze bruikbaar en haalbaar zijn. Daarmee halen we feedback op om de nieuwe programma's aan te scherpen.'

Van raamwerk naar klaslokaal

'De vernieuwing van de moderne vreemde talen is behoorlijk complex, gezien de omvang van het leergebied', benadrukt Groen. 'Je hebt te maken met negen ta-

len en daarbij krijgt elke schoolsoort zijn eigen examenprogramma. De moderne vreemde talen delen een gemeenschappelijk raamwerk, maar de hoeveelheid eindtermen en de uitwerkingen verschillen per taal en per schoolsoort om recht te doen aan het eigen karakter van de taal en de desbetreffende schoolsoort.'

Om de concepteindtermen werkbaar te maken, kregen scholen inspiratiemateriaal aangereikt waarin clusters van eindtermen thematisch zijn uitgewerkt. Denk aan taal in de praktijk, lingua franca, fictie en literatuur. 'Vanwege de omvang van het leergebied moderne vreemde talen is ervoor gekozen om de te beproeven eindtermen per vak en schoolsoort over de deelnemende scholen te verdelen', legt Groen uit. 'Dat was een puzzel, maar het is ons gelukt.'

Betekenisvolle samenhang

Op het Pax, zoals de school waar Koolen en Siems werken kortweg wordt genoemd, sluit de aanpak goed aan bij de bestaande werkwijze van de sectie Spaans. 'Omdat de door ons gebruikte methode Spaans sterk verouderd was, gebruikten we die nauwelijks meer', vertelt Koolen. 'In plaats daarvan ontwerpen we ons eigen lesmateriaal.' Siems vult aan: 'Daarom voelen die dinsdagmiddagen voor ons niet als: "o, het moet", maar als: "leuk, we mogen!"'

Op basis van het door SLO aangereikte inspiratiemateriaal ontwikkelden beide leraren van het Pax een lessenserie van ongeveer vijftien lessen rond thema's als massatoerisme, gentrificatie en muziek als protestvorm. Daarbij worden vaardigheden voortdurend gecombineerd. 'De nieuwe concepteindtermen nodigen daadwerkelijk uit tot actie', zegt Koolen. 'Leerlingen zijn veel meer bezig met betekenis. Wat staat hier, wat vind ik ervan en waarom schrijft iemand dit?'

Bij het thema massatoerisme leggen leerlingen bijvoorbeeld protestborden uit Barcelona naast ingezonden brieven van bewoners. 'Voor onze leerlingen voelt het als puzzelen', zegt Siems, 'maar ondertussen werken ze aan begrijpend lezen, interpreteren en het verbinden van bronnen.'

AI, toetsen en het centraal examen

Kunstmatige intelligentie speelt onvermijdelijk mee in het talenonderwijs. 'Alles is te vertalen met AI', zegt Koolen nuchter. 'Dus gaat het er niet meer om óf leerlingen een tekst kunnen vertalen, maar wat ze ermee doen. Interpretatie, standpuntbepaling en taalbewustzijn komen centraal te staan.'

In het tweede deel van de fase van beproeven verschuift de aandacht naar het nieuwe centraal examen. 'Doel is dat scholen kennismaken met de nieuwe

aanpak en vraagstelling met behulp van door het Cito ontwikkelde proeftaken', licht Groen toe. 'In maart namen hun leerlingen deel aan een toets, waarbij elke taal en schoolsoort zijn eigen toets heeft. Hiermee haalt Cito informatie op om het nieuwe centraal examen verder vorm te kunnen geven. Daarom is het belangrijk om een afnamecontext te creëren waarbij leerlingen de toets serieus nemen.' Het nieuwe centraal examen heeft nieuwe inhoud. Lezen, luisteren en cultuurgebonden aspecten gelden voor alle schoolsoorten en talen. Per taal en schoolsoort verschilt het of informatievaardigheden, effecten van taalgebruik en fictie daarbij horen.

Het toetsen voor het schoolexamen blijft voorlopig nog wel een zoektocht,

verwachten beide leraren van het Pax. 'Wanneer is een toets eerlijk?' vraagt Siems zich af. 'En hoe toets je ervaringsdoelen? Sommige eindtermen zijn bewust open geformuleerd, maar als leraar wil je weten wanneer iets "goed genoeg" is.'

Leren van elkaar

Scholen die deelnemen aan de fase van beproeven vullen vragenlijsten in en delen hun ervaringen tijdens landelijke bijeenkomsten. De eerste terugkoppeling is overwegend positief. 'De meeste concepteindtermen voor de schoolexamens worden goed ontvangen,' zegt Groen, 'maar er zijn ook eindtermen waar we nog kritisch naar moeten kijken om deze beter aan te laten sluiten bij de onderwijscontext.'

Wat Groen tijdens deze fase van beproeven vooral opvalt, is de creativiteit in de scholen. 'In deze fase zien we dat er echt mooie dingen worden gedaan. Het is ontzettend leuk en waardevol om met al die bevlogen leraren samen te werken en hun lessen te bezoeken.'

Dat herkennen de beide leraren Spaans van het Pax. 'We kijken kritisch naar wat we doen, waarom dat werkt en waar nog lacunes zijn', zegt Koolen. 'We zien dat veel lessen die we zelf ontwikkeld hebben, eigenlijk heel goed passen bij de nieuwe concepteindtermen. Door nu al, met de fase van beproeven, actief betrokken te zijn, wordt het ook makkelijker om het straks echt toe te passen', stelt Siems. Hun boodschap aan collega's is dan ook geruststellend: 'Laat je niet afschrikken door lange lijsten eindtermen. Je doet vaak al meer dan je denkt.' Siems benadrukt tot slot dat vernieuwing tijd mag kosten. 'Het lukt alleen als schoolleiders ruimte en draagvlak creëren. Maar als die er zijn, levert het enorm veel op, voor leerlingen én voor leraren.' ■

Brigitte Bloem

Lees verder over de conceptexamenprogramma's moderne vreemde talen op <vlt.nl/mvt>.



Loes Groen. Foto: Diederik van der Laan | de Beeldredactie